

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Uppföljning av ostronört 2017

Västra Götalands län

Rapportnr: 2018:24

ISSN: 1403-168X

Rapportansvarig: Peter Post

Text och foto: Petter Bohman, Svante Hultengren, Therese Johannesson och Johan Svedholm

Utgivare: Länsstyrelsen i Västra Götalands län, naturavdelningen

Rapporten finns som pdf på www.lansstyrelsen.se/vastragotaland under Publikationer/Rapporter.

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	1
Förord	2
Sammanfattning	3
Inledning	4
Metod	5
Resultat	6
Lokalbeskrivningar	6
Sammanfattning av resultat	17
Diskussion	21
Påverkan från friluftsliv och turism	21
Påverkan av gåsbete	21
Kommentarer till metodiken	22
Fasta objekten	22
Positionering av plantorna	22
Referenser	23
Bilaga 1 Fältblankett för uppföljning av ostronört	24

Förord

Naturvårdsverket tar tillsammans med länsstyrelserna fram åtgärdsprogram för några av våra mest hotade arter i Sverige.

Ostronört är en havsstrandväxt som hör hemma på steniga, blockiga stränder på Bohuskusten. Arten klassad som akut hotad (CR) i rödlistan och har därför fått ett åtgärdsprogram. Åtgärdsprogrammet syftar till att arten ska få en förbättrad populationsstatus. Vi har dålig kunskap om de faktorer som påverkar ostronörts möjligheter till överlevnad och spridning. En av åtgärderna i åtgärdsprogrammet är därför uppföljning av arten.

Naturcentrum AB har på uppdrag av Länsstyrelsen genomfört en uppföljning av samtliga lokaler för ostronört i Västra Götalands län. I dagsläget är Västra Götalands län det enda län där ostronört förekommer. Uppföljningen är gjord enligt en standardiserad manual, se Länsstyrelsens rapport 2012:45. Resultatet har jämförts med tidigare uppföljning från 2009 och 2013, genomförd enligt samma manual av OM's naturtjänst respektive Svensk naturförvaltning AB.

Författarna ansvarar för rapportens innehåll och tackas för sin insats.

Peter Post

Koordinator för åtgärdsprogram för hotade arter Länsstyrelsen i Västra Götalands län

Sammanfattning

Ostronört *Mertensia maritima* CR är en rödlistad och mycket sällsynt, arktisk växt som har sydliga utpostlokaler på steniga och blockrika havsstränder utefter den svenska västkusten. För att bevara och utveckla förekomster av drygt 200 särskilt hotade svenska arter har Naturvårdsverket tagit fram särskilda åtgärdsprogram. Ett av dessa behandlar ostronört och berör Västra Götalands län som hyser samtliga lokaler. Åtgärdsprogrammet syftar till att samordna de insatser som behövs för att ostronört ska kunna överleva i Sverige. Åtgärdsprogrammets långsiktiga mål är att ostronört ska finnas på minst 20 lokaler och att det ska finnas minst 10 individer på varje lokal. Denna inventering är ett led i arbetet med åtgärdsprogrammet och under 2017 har femton lokaler för ostronört återbesökts. Utöver dessa lokaler har inventering skett på en lokal där arten återfanns 2012 (Saltö) samt på en lokal som inte inventerats tidigare år (Kalvö).

Resultaten från 2017 års inventering visar att ostronörten minskar. Endast två av de sjutton lokalerna som inventerades har en mycket god status med fler än 21 plantor. Resterade lokaler har nio eller färre plantor. På åtta lokaler har arten utgått. Den negativa utvecklingen visar att det mycket långt till åtgärdsprogrammets mål.

Totalt har den undersökta ostronörtpopulationen minskat med 66 individer, vilket innebär en minskning med 46 % mellan 2013 och 2017.

Sedan 2009 har åtgärder vidtagits för att skydda plantorna från fårbete, genom att nätburar placerats över ostronörtsplantor på tre lokaler. Detta har lett till att andelen plantor utsatta för bete minskat från 59 % (2009) till 0 % (2017).

På lokaler där bete förekommer har burar placerats över plantorna som skydd. Burarna hindrar bete, men kan resultera i kraftig igenväxning med bland annat strandvial. Man kan därför inte helt utesluta att burarna haft en negativ inverkan på ostronörtsförekomsten på ett par ställen. Om man skall ha burar så bör dessa regelbundet rensas på konkurrerande vegetation, så att inte denna kväver eventuella ostronörtsplantor. Ytterligare en åtgärd är att röja bort kringväxande vegetation av igenväxningskaraktär.

Inledning

För att nå de av riksdagen beslutade miljö kvalitetsmålen, och bevara drygt 2000 av landets mest hotade arter, har naturvårdsverket utarbetat särskilda åtgärdsprogram. Åtgärdsprogrammen syftar till att samordna de insatser som behövs för att dessa arter ska kunna överleva i Sverige. Ett av åtgärdsprogrammen behandlar den svenska förekomsten av ostronört.

Åtgärdsprogrammets långsiktiga mål är att ostronört ska finnas på minst 20 lokaler och att det ska finnas minst 10 individer på varje lokal. Åtgärdsprogrammet föreslår bland annat att undersökningar av arten och övervakning av lokalerna ska ske. Länsstyrelsen i Västra Götaland koordinerar arbetet med åtgärdsprogrammet och denna undersökning är en del i det arbetet.

Ostronört växer på karga, öppna stenstränder utmed Bohuskusten. Arten har annars en starkt nordlig, arktisk utbredning och förekomsterna utmed den svenska västkusten är att betrakta som sydliga utpostlokaler. Växtplatserna är i regel starkt exponerade och utsatta för saltstänk, kraftiga vindar och isdrift. Få andra växter klarar av att leva i denna extrema miljö. Ostronörten är också anpassad till ett kallt klimat då fröna kräver en kall period för att de ska gro. Långa köldperioder ökar också fröernas grobarhet (Lindholm m fl, 2009).

Ostronört har i Sverige påträffats på fem lokaler i norra Halland, tre i Göteborgsområdet (i Västergötland) samt drygt ett hundratal utmed Bohusläns kust. Arten har dock gått tillbaka kraftigt under de senaste tjugo åren och försvunnit från många tidigare rikliga förekomster (Edqvist, 2006). I Halland har inga fynd rapporterats sedan 2007 (www.artportalen.se) och i Bohuslän återstår endast elva lokaler, enligt den här inventeringen. En liknande minskning har skett i Danmark, på Brittiska öarna och i södra delarna av Norge. Arten är dock fortfarande allmänt förekommande på Island, Färöarna och i de kalla havsområdena i Norge, Ryssland och Nordamerika (Ljungstrand, 2006).

Orsakerna till ostronörtens tillbakagång är fortfarande oklara men följande faktorer har redovisats som möjliga orsaker och/eller framtida hot: klimatförändringar, eutrofiering, exploatering, bete, friluftsliv, insamling och enskilda slumpfaktorer (Ljungstrand, 2006).

Denna rapport redovisar uppföljning av de femton lokaler där ostronört återfunnits 2009 eller 2013 samt av två nya lokaler (Saltö och Kalvö). Rapporten innehåller också en kort presentationen av resultatet.

Metod

Alla femton lokaler som inventerades 2013 besöktes 2017. Dessutom inventerade ytterligare två lokaler, Saltö (där ostronört noterats 2012) och Kalvö (ny lokal).

Alla lokaler besöktes mellan den 15 juni och 24 augusti. En fältblankett avsedd för inventering (se bilaga 1) fylldes i för varje lokal. Inventeringsmanual för ostronört (Lindholm, 2012) användes.

Antalet plantor noterades på varje lokal, och för varje planta noterades antal stänglar över tio cm samt om plantan blommade. Med stänglar avses stjälkar som utgår från plantans mitt. Dessutom noterades uppgifter om växtplatsen, som kornstorlek, driftmaterial, vegetation, bete och exponering.

Lokaler med ostronört fotograferades. På fotografierna framgår förutom plantornas placering också de fasta objekt utifrån vilka plantorna har positionerats. I det fall där det har varit möjligt har samma fasta objekt som vid 2013 års inventering använts. När detta inte varit möjligt har nya fasta objekt mätts in.

Mittkoordinat för lokalen har rapporterats till Artportalen.

På varje lokal har ostronörtens tillstånd/status angivits. För bedömningen har en fyrgradig skala använts där:

0–5 plantor = svag

6–9 plantor = medelgod

10–20 plantor = god

21 eller fler plantor = mycket god

Insamlade data har jämförts med 2013 års data.

Resultat

Lokalbeskrivningar

Lokalnamn: Kornö kalv

Lokal-ID: 14-84-02

Lokalens mittkoordinat (RT90): 6471438-1240793

Kommun: Lysekil

Tillstånd/status: Utdöd

Populationsutveckling: -

Inga plantor återfanns, och vi fann ingen direkt orsak till försvinnandet. Tidigare angivna koordinater var felaktiga, och tycktes snarare motsvara öns mittpunkt. Fotografier från tidigare inventeringar indikerar att den nu undersökta lokalen är den riktiga.

Tabell 1

Kornö kalv. Ostronörtpopulationens utveckling mellan åren 2009, 2013 och 2017. Antal plantor, totalt antal stänglar över 10 cm, antal blommande plantor samt förekomst eller icke förekomst av bete.

2017-08-01	Plantor	Stänglar	Blommande	Bete
2009	43	17	3	Saknas
2013	3	27	3	Saknas
2017	0	0	0	Saknas
Förändring	- 3	- 27	- 3	Ingen

Lokalnamn: Tjurpannan, SV om Gråftöberget

Lokal-ID: SE052018

Lokalens mittkoordinat (RT90): 6520163-1231886

Kommun: Tanum

Tillstånd/status: Medelgod

Populationsutveckling: Ökande

Ostronört förekommer återigen på lokalen. 2013 var den helt försvunnen men nu växer sex små plantor på platsen. Tre av dessa var groddplantor och de övriga hade endast några få stänglar vardera.

Tabell 2

Tjurpannan, SV om Gråftöberget. Ostronörtpopulationens utveckling mellan åren 2012, 2013 och 2017. Antal plantor, totalt antal stänglar över 10 cm, antalet blommande plantor samt förekomst eller icke förekomst av bete.

2017-07-18	Plantor	Stänglar	Blommande	Bete
2012	4	?	?	?
2013	0	0	0	Saknas
2017	6	9	3	Saknas
Förändring	+ 6	+ 9	+ 3	Ingen

Lokalnamn: Tjurpannan, Tjurvikbukten
Lokal-ID: SE052018
Lokalens mittkoordinat (RT90): 6520772-1231889
Kommun: Tanum
Tillstånd/status: Medelgod
Populationsutveckling: Minskande

Tillståndet på lokalen är medelgod men antalet plantor minskar. Antalet stänglar har dock ökat explosionsartat sedan 2013. Alla plantorna växer i skydd av en nätbur och marken är så gott som helt rensad på övrig vegetation. Lokalen betas av får och häst och hävden bedöms som god.

Tabell 3

Tjurpannan, Tjurvikbukten. Ostronörtpopulationens utveckling mellan åren 2012, 2013 och 2017. Antal plantor, totalt antal stänglar över 10 cm, antalet blommande plantor samt förekomst eller icke förekomst av bete.

2017-07-18	Plantor	Stänglar	Blommande	Bete
2009	1	2	1	Ja
2013	8	1	1	Ja
2017	4	98	4	Ja
Förändring	- 4	+ 97	+ 3	Ingen

Figur 1: Tjurpannan, Tjurvikbukten.

Lokalnamn: Långeskär, 350 m NNV om sydligaste udden

Lokal-ID: 14-35-04

Lokalens mittkoordinat (RT90): 6507301-1230813

Kommun: Tanum

Tillstånd/status: Mycket god

Populationsutveckling: Minskande

Tillståndet för ostronörten på lokalen är god men antalet plantor minskar. Mellan 2013 och 2017 har populationen nästan halverats, antalet stänglar har minskat ännu kraftigare. Endast sex fertila plantor växte här 2017. Positivt är att det verkar vara en god etablering av groddplantor på lokalen. På stora delar av lokalen växer bland annat strandvial men också ett relativt tätt fältskikt av flera olika kärlväxter. Lokalen ligger i en dalgång och en stor del av området ligger i lä mot väster tack vare en långsträckt klipprygge.

Tabell 4

Långeskär, 350 m NNV om sydligaste udden. Ostronörtpopulationens utveckling mellan åren 2012, 2013 och 2017. Antal plantor, totalt antal stänglar över 10 cm, antalet blommande plantor samt förekomst eller icke förekomst av bete.

2017-07-19	Plantor	Stänglar	Blommande	Bete
2009	22	104	13	Saknas
2013	45	191	20	Saknas
2017	25	39	6	Saknas
Förändring	- 20	- 152	- 14	Ingen

Lokalnamn: Vrakholmen, västsidan

Lokal-ID: 14-35-03

Lokalens mittkoordinat (RT90): 6505149-1232322

Kommun: Tanum

Tillstånd/status: Svag

Populationsutveckling: Minskande

Tilståndet på lokalen är svag och antalet plantor minskar. Sedan 2013 har antalet plantor halverats och antal stänglar minskat från 46 till 36. Inga groddplantor påträffades på lokalen. De två kvarvarande plantorna är i god kondition.

Tabell 5

Vrakholmen. Ostronörtpopulationens utveckling mellan åren 2012, 2013 och 2017. Antal plantor, totalt antal stänglar över 10 cm, antalet blommande plantor samt förekomst eller icke förekomst av bete.

2017-07-20	Plantor	Stänglar	Blommande	Bete
2009	3	40	3	Saknas
2013	4	46	3	Saknas
2017	2	36	2	Saknas
Förändring	- 2	- 10	- 1	Ingen

Lokalnamn: Grötet, nordsidan bukten
Lokal-ID: 14-35-09
Lokalens mittkoordinat (RT90): 6522610-1232130
Kommun: Tanum
Tillstånd/status: Utdöd
Populationsutveckling: -

Ostronörten bedöms vara försvunnen från lokalen. De två plantor som observerades 2013 har nu försvunnit.

Tabell 6

Grötet, nordsidan bukten. Ostronörtpopulationens utveckling mellan åren 2012, 2013 och 2017. Antal plantor, totalt antal stänglar över 10 cm, antalet blommande plantor samt förekomst eller icke förekomst av bete.

2017-07-15	Plantor	Stänglar	Blommande	Bete
2009	7	3	2	Saknas
2013	2	0	1	Saknas
2017	0	0	0	Saknas
Förändring	- 2	0	-1	Ingen

Lokalnamn: Slångerumpan, 180 m SO om sydligaste udden
Lokal-ID: 14-35-05
Lokalens mittkoordinat (RT90): 6508126-1231193
Kommun: Tanum
Tillstånd/status: Utdöd
Populationsutveckling: -

Ostronörten bedöms vara försvunnen från lokalen. Lokalen var utgången redan 2013.

Tabell 7

Slångerumpan, 180 m SO om den sydligaste delen. Ostronörtpopulationens utveckling mellan åren 2012, 2013 och 2017. Antal plantor, totalt antal stänglar över 10 cm, antalet blommande plantor samt förekomst eller icke förekomst av bete.

2017-07-19	Plantor	Stänglar	Blommande	Bete
2009	1	31	1	Saknas
2013	0	0	0	Saknas
2017	0	0	0	Saknas
Förändring	0	0	0	Ingen

Lokalnamn: Långeskär, ostsidan bukten
Lokal-ID: 14-35-07
Lokalens mittkoordinat (RT90): 6521920-1229810
Kommun: Tanum
Tillstånd/status: Utdöd
Populationsutveckling: -

Ostronörten bedöms vara försvunnen från lokalen. Den enda planta som växte här 2013 är nu försvunnen.

Tabell 8

Långeskär, ostsidan bukten. Ostronörtpopulationens utveckling mellan åren 2012, 2013 och 2017. Antal plantor, totalt antal stänglar över 10 cm, antalet blommande plantor samt förekomst eller icke förekomst av bete.

2017-07-19	Plantor	Stänglar	Blommande	Bete
2009	2	119	2	Saknas
2013	1	25	1	Saknas
2017	0	0	0	Saknas
Förändring	- 1	- 25	- 1	Ingen

Lokalnamn: Långeskär, västsidan bukten

Lokal-ID: 14-35-08

Lokalens mittkoordinat (RT90): 6521950-1229480

Kommun: Tanum

Tillstånd/status: Utdöd

Populationsutveckling: -

Ostronörten bedöms vara försvunnen från lokalen. Populationen har försvunnit mycket snabbt. Från en mycket god förekomst 2013 är alla plantor nu borta, bara fyra år senare. Orsaken till den mycket kraftiga tillbaka gången och det snabba försvinnandet är oklar.

Tabell 9

Långeskär, västsidan bukten. Ostronörtpopulationens utveckling mellan åren 2012, 2013 och 2017. Antal plantor, totalt antal stänglar över 10 cm, antalet blommande plantor samt förekomst eller icke förekomst av bete.

2017-07-19	Plantor	Stänglar	Blommande	Bete
2009	38	638	36	Saknas
2013	34	359	28	Saknas
2017	0	0	0	Saknas
Förändring	- 34	- 359	- 28	Ingen

Figur 2: Långeskär, västsidan bukten. Fotografiet är från 2013 och är taget åt sydväst.

Figur 3: Långeskär, västsidan bukten. Fotografiet är från 2017 och taget åt nordöst. Samtliga planter av ostronört som noterades 2013 har försvunnit. Nu växer det ett stort bestånd med strandkål på platsen.

Lokalnamn: Kalvö, V
Lokal-ID: SE520170
Lokalens mittkoordinat (RT90): 6520584-276370
Kommun: Tanum
Tillstånd/status: Mycket god
Populationsutveckling: -

Lokalen har inte inventerats tidigare. Plantorna är koncentrerade till ett litet område på en stenstrand på västsidan Kalvö. Plantorna 1–21 växer nära varann, planta 22 enskilt och plantorna 23-31 nära varann. Stenstranden är helt exponerat exponerad och det förekommer en del drivved. De flesta plantorna växer i anslutning till denna drivved. Plantorna är i god kondition och växer bitvis mycket tätt, vilket ibland gjorde det svårt att urskilja enskilda exemplar. Endast en planta noterade ha uttorkade stänglar och en hade en avbruten stängel. Den plantan hade också blad som var bruna i topparna.

Tabell 10

Kalvö, V. Antal plantor, totalt antal stänglar över 10 cm, antal blommande plantor samt förekomst eller icke förekomst av bete.

2017-07-31	Plantor	Stänglar	Blommande	Bete
2017	31	139	19	Saknas

Figur 4: Kalvö, stenstrand på västsidan ön. Samtliga plantor på lokalen växer mer eller mindre i anslutning till drivved.

Lokalnamn: Kockholmen, Täsén
Lokal-ID: SE20170
Lokalens mittkoordinat (RT90): 6532170-1231070
Kommun: Strömstad
Tillstånd/status: Svag
Populationsutveckling: Minskande

Tillståndet för ostronörten på lokalen bedöms som svag och antalet plantor är minskande. Nio av plantorna har försvunnit sedan inventeringen 2013. Området betas av får och hävdtrycket bedöms som lågt till måttligt. De plantor som enligt inventeringen 2013 har stengingar runt sig återfanns ej. Samtliga plantor är vitala. Alla plantor utom en skyddas av nätbur. En bur var till stor del igenväxt och saknade plantor, denna bur flyttades därför till en planta som saknade bur. Nätburarna bör rensas på vegetation vid behov.

Tabell 11

Kockholmen. Ostronörtpopulationens utveckling mellan åren 2012, 2013 och 2017. Antal plantor, totalt antal stänglar över 10 cm, antalet blommande plantor samt förekomst eller icke förekomst av bete.

2017-07-30	Plantor	Stänglar	Blommande	Bete
2009	16	73	13	Ja
2013	14	69	12	Ja
2017	5	43	4	Ja
Förändring	- 9	- 4	- 8	Ingen

Figur 5: Kockholmen, Täsén. Buren placerad längst i väster på lokalen var igenväxt och saknade planta 2017. Buren flyttades därför till en planta som saknade bur.

Lokalnamn: Burholmen SO om Sniken
Lokal-ID: SE0520170
Lokalens mittkoordinat (RT90): 6535745-1222223
Kommun: Strömstad
Tillstånd/status: Svag
Populationsutveckling: Minskande

Tillståndet för ostronörten på lokalen är svag och antalet plantor minskande. Lokalen betas av får och hävdgraden bedöms som låg till måttlig. Vid inventering 2009 täcktes samtliga plantor av nät, trots nätet var samtliga plantor betade av får. Vid 2013 års fältbesök var nätet ersatt av nätburar vilka visade sig ge ett bättre skydd mot bete, då samtliga tio plantor inom burarna inte visade några tecken på skador från bete. En av plantorna utanför buren hade däremot sådana skador. I stort sett hela den ena buren var fylld av strandvial och knappt halva i den andra 2013. Plantorna i dessa burar var antingen döda eller i dålig kondition.

Vid återbesöket 2017 var plantorna i två av de tre burarna borta. Statusen på lokalen är därför mycket svag. I de burar som saknade plantor växte strandvial (östlig bur) samt enstaka åkermolke (västlig bur). I den sydliga buren växte en vital planta samt rikligt med strandvial som delvis växte över ostronörten. Strandvialen avlägsnades vid fältbesöket.

Tabell 12

Burholmen. Ostronörtpopulationens utveckling mellan åren 2012, 2013 och 2017. Antal plantor, totalt antal stänglar över 10 cm, antalet blommande plantor samt förekomst eller icke förekomst av bete.

2017-07-26	Plantor	Stänglar	Blommande	Bete
2009	22	52	6	Ja
2013	17	296	11	Ja
2017	1	25	1	Ja
Förändring	- 16	- 271	- 10	Ingen

Figur 6. Burholmen 2017-07-26. Lokalens enda planta fanns i den södra buren. Fotot är taget efter det att strandvial, som delvis täckte plantan, tagits bort.

Lokalnamn: Lökholmen

Lokal-ID: 14-86-14

Lokalens mittkoordinat (RT90): 6539225-1229374

Kommun: Strömstad

Tillstånd/status: Utdöd

Populationsutveckling: -

Ostronörten bedöms vara försvunnen från lokalen. Den planta som observerades 2013, och som då var i dåligt skick, är nu försvunnen.

Tabell 13

Lökholmen. Ostronörtpopulationens utveckling mellan åren 2012, 2013 och 2017. Antal plantor, totalt antal stänglar över 10 cm, antalet blommande plantor samt förekomst eller icke förekomst av bete.

2017-07-26	Plantor	Stänglar	Blommande	Bete
2009	1	3	1	Saknas
2013	1	5	1	Saknas
2017	0	0	0	Saknas
Förändring	- 1	- 5	- 1	Ingen

Lokalnamn: Vanarna
Lokal-ID: 14-86-13
Lokalens mittkoordinat (RT90): 6536470-1231750
Kommun: Strömstad
Tillstånd/status: Svag
Populationsutveckling: Minskande

Tillståndet för ostronörten på lokalen är svag och antalet plantor minskande, och nu finns endast en fertil planta och en groddplanta kvar. Det fertila exemplaret var i dålig kondition. Groddplantan växer i nära anslutning till den fertila plantan. Intill plantorna växer såväl vresros som strandkål, vilka på sikt hotar plantorna. Ingen vresros noterades 2013, vilket visar att arten är på frammarsch på lokalen.

Tabell 14

Vanarna. Ostronörtpopulationens utveckling mellan åren 2012, 2013 och 2017. Antal plantor, totalt antal stänglar över 10 cm, antalet blommande plantor samt förekomst eller icke förekomst av bete.

2017-07-26	Plantor	Stänglar	Blommande	Bete
2009	7	208	7	Saknas
2013	6	116	6	Saknas
2017	2	4	1	Saknas
Förändring	- 4	- 112	- 5	Ingen

Lokalnamn: Ramsö
Lokal-ID: 14-86-11
Lokalens mittkoordinat (RT90): 6532630-1226100
Kommun: Strömstad
Tillstånd/status: Utdöd
Populationsutveckling: -

Ostronörten bedöms vara försvunnen från lokalen. Plantan var vid inventeringen 2013 gulnande med döda stänglar.

Tabell 15

Ramsö. Ostronörtpopulationens utveckling mellan åren 2012, 2013 och 2017. Antal plantor, totalt antal stänglar över 10 cm, antalet blommande plantor samt förekomst eller icke förekomst av bete.

2017-07-26	Plantor	Stänglar	Blommande	Bete
2009	1	39	1	Saknas
2013	1	30	1	Saknas
2017	0	0	0	Saknas
Förändring	-1	-30	-1	Ingen

Lokalnamn: Saltö, O Sandhaken
Lokal-ID: -
Lokalens mittkoordinat (RT90): 6538020-1229832
Kommun: Strömstad
Tillstånd/status: Utdöd
Populationsutveckling: -

Ostronörten bedöms vara försvunnen från lokalen. Lokalen har inte besökts vid tidigare inventeringar men enligt fynd på Artportalen fanns en planta på lokalen 2014 (rapportör Dalgaard, H) men rapporterades ”Ej återfunnen” 2015 (rapportör Dalgaard, H).

Tabell 16

Saltö, O Sandhaken. Antal plantor, totalt antal stänglar över 10 cm, antalet blommande plantor samt förekomst icke förekomst av bete.

2017-07-26	Plantor	Stänglar	Blommande	Bete
2017	0	0	0	Saknas
Förändring	-	-	-	Ingen

Lokalnamn: Rörö, 200 m SO om Röe hall
Lokal-ID: SE0520036
Lokalens mittkoordinat (RT90): 6412990-1250060
Kommun: Öckerö
Tillstånd/status: Svag
Populationsutveckling: Minskande

Tillståndet för ostronörtens population på lokalen är svag och minskande. Endast en planta återstår, men denna verkar vara relativt vital, även om vissa stänglar tenderar att dö från basen. Det finns annan växtlighet kring plantan, bland annat krusskräppa och strandråg, men dessa verkar inte utgöra något direkt hot mot plantan. Plantan skyddas från bete som sker på intilliggande mark av en inhägnad. Den är dessutom omgiven av en stenring.

Tabell 17

Rörö, 200 m SO om Röe hall. Ostronörtpopulationens utveckling mellan åren 2012, 2013 och 2017. Antal plantor, totalt antal stänglar över 10 cm, antalet blommande plantor samt förekomst eller icke förekomst av bete.

2017-08-24	Plantor	Stänglar	Blommande	Bete
2009	10	48	9	Saknas
2013	7	6	2	Ja
2017	1	15	1	Ja
Förändring	-6	+ 9	-6	Ingen

Sammanfattning av resultat

Utvecklingen mellan 2019 och 2017. Mellan åren 2009 och 2013 minskade ostronörtpopulationen i Västra Götalands län med 31 plantor. Mellan åren 2013 och 2017 är motsvarande siffra 66 plantor. På sju lokaler har individantalet minskat och endast på en har det skett en ökning. Om det inte vore för lokalen på Kalvö (31 plantor), som är en nyupptäckt

lokal, så skulle antalet plantor minskat med 70 % jämfört med 2013. Med Kalvö-plantorna medräknat är minskningen 50 %. Andelen blommande plantor var 2009 56 %, 2013 63 % och 2017 49 %. Se tabell 18.

Tabell 18

Utvecklingen av ostronörtpopulationen för samtliga 17 lokaler under åren 2009, 2013 och 2017. Antal plantor, totalt antal stänglar över 10 cm, antal blommande plantor samt antal betade lokaler.

	Plantor	Stänglar	Blommande	Betade lokaler
2009	174	1277	98 (56%)	3
2013	143	1171	90 (63%)	4
2017	77	408	38 (49%)	3

Tillstånd/Statusbedömning. Endast två av de nio lokalerna med ostronört har en mycket god status/tillstånd med fler än 21 individer. Ingen lokal har god status, endast två lokaler har medelgod status. På fem lokaler är statusen svag och på hela åtta lokaler har arten försvunnit. Se tabell 19.

Tabell 19

Sammanställning över tillstånd/status för ostronört på lokalerna år 2009, 2013 och 2017. Svag 0–5 plantor, medelgod 6–9 plantor, god 10–20 plantor, mycket god 21 eller fler plantor.

Tillstånd/status	2009	2013	2017
Utdöd	0	1	8
Svag	6	6	5
Medelgod	2	3	2
God	2	2	-
Mycket god	4	2	2
Totalantal lokaler	14	14	17

Tabell 20

Jämförelse av totalt antal plantor lokal för lokal mellan åren 2006, 2007, 2009, 2010, 2013 och 2017. År 2009, 2013 och 2017 användes samma metod vid inventeringen.

Lokal	2006	2007	2009	2010	2013	2017
Rörö, 200 m SO om Röe hall	9	12	10	10	7	1
Kornö kalv	2	1	43	18	3	0
Vrakholmen, västsidan	3	2	3	3	4	2
Långeskär, 350 m NNV om s udden	10	17	22	19	45	25
Långeskär, ostsidan av bukten	2	2	2	2	1	0
Långeskär, västsidan av bukten	73	74	38	29	34	0
Slängerumpan	1	1	1	1	0	0
Grötet, nordsidan bukten	1	10	7	8	2	0
Tjurpannan SV om Gråftöberget	3	0	0	0	0	6
Tjurpannan, Tjurviksbukten	2	1	1	1	8	4
Ramsö, udde i sydväst	15	1	1	1	1	0
Burholmen SO om Sniken		0	22	22	17	1
Lökholmen		1	1	1	1	0
Vanarna, NV stranden av Vanarna	5	9	7	11	6	2
Kockholmen, Täsen	7	14	16	17	14	5
Kalvö						31
Saltö, O Sandhaken						0
Totalt antal plantor	133	145	174	143	143	77

Bete, skydd och konkurrerande växtlighet. Tre av lokalerna har betas av får vid samtliga inventeringstillfällen - Burholmen, Kockholmen och Tjurpannan. Lokalen på Rörö betades inte 2009 men 2013 och 2017. År 2013 var tre fjärdedelar av plantor på betade lokaler skyddade av nätburar. Nätburarna har resulterat i en kraftig minskning av betade plantor. Plantorna på Tjurpannan skyddades av nätbur både 2009 och 2013. Införandet av nätburar resulterade i plantor med fler stänglar och fler blommande individer, se tabell 21.

Resultaten från 2017 visar dock en annan trend, med färre plantor, färre stänglar och färre blommande individer. Detta trots att endast en (från 30 augusti 0) av 10 plantor saknade bur. Eftersom burarna fungerar som betesrefuger är det av avgörande betydelse att burarna rensas på övrig vegetation varje år. Om inte rensning sker riskerar ostronörten att konkurreras ut av annan vegetation, vilket antagligen har skett i en av burarna på Kockholmen, där planta saknades 2017. Även plantan på Burholmen var hårt trängd av vegetation i form av strandvial. Se tabell 21.

På endast en lokal, Vanarna, bedöms konkurrerande vegetation i form av vresros och strandkål, hota plantor av ostronört.

Figur 7. Kockholmen 2017-07-30. En planta på lokalen saknade vid inventeringstillfället skydd i form av bur. Inga betesskador noterades på plantan, som efter mätning förseddes med bur.

Tabell 21

Jämförelse mellan år 2009, 2013 och 2017 för lokalerna Burholmen, Kockholmen och Tjurpannan. Lokalen Rörö är ej medtagen i beräkningarna då den inte betats alla tre åren som tabellen avser. Antal plantor, andelen betade plantor, andelen skyddade plantor med nätbur, totalt antal stänglar över 10 cm samt antal blommande individer.

	Plantor	Betade %	Nätbur %	Stänglar	Blommande
2009	39	59	18	127	20
2013	39	3	74	366	24
2017	10	0	100	166	6

Diskussion

Påverkan från friluftsliv och turism

Inga synliga tecken på att några plantor har skadats i större utsträckning genom påverkan av friluftsliv eller turism har noterats under årets inventering. En planta på Kockholmen respektive Kalvö hade en avbruten stängel vardera. På Kockholmen kan orsaken vara trampskada från får eller människa, då plantan saknade bur. På Kalvö kan människotramp orsakat skadan. Tjurpannan, Gråftöberget är ett exempel på en välbesökt lokal, men inga trampskador noterades här 2017.

Påverkan av gåsbete

Såväl grågås som vitkindad gås har ökat längs Bohuskusten under 2000-talet (Ottosson m fl, 2012). Gässen betar framför allt på strandängar. Vid inventeringen 2017 noterades gåsspillning på lokaler som Grötet och Långeskär (västsidan bukten), vilket indikerar att gässen uppehåller sig även på de steniga stränderna. Om det är så att gåsbete påverkar populationer av ostronört så kan friluftsliv vara en indirekt faktor, då lokaler som är välbesökta av människor inte i lika stor utsträckning kan betas av gäss.

Kommentarer till metodiken

Fasta objekten

Minst en bild på de fasta objekten bör tas med vy över området.

Positionering av plantorna

Inmätning av plantor bör endast ske utifrån fasta objekt eftersom plantor försvinner och det blir därför svårt att veta exakt vilka plantor som åsyftas. På de lokaler då ostronörten växer i matta är det i stort sett omöjligt att återfinna de olika individerna. Kanske bör positioneringen bara ses som en hjälp att återfinna de plantor som fanns vid tidigare inventeringar.

Referenser

- Ljungstrand, E. 1995. *Artfaktablad ostronört*. Rev. Edqvist, M. 2006. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Lindholm, M., Appelqvist, T. & Bengtsson, O. 2009. *Åtgärdsprogram för ostronört 2009-2013*. Naturvårdverket. Rapport 5971
- Lindholm, M. 2012. *Manual för uppföljning av ostronört*. Länsstyrelsen i Västra Götalands län. Rapport 2012:45
- Ottosson, U., Ottvall, R., Elmberg, J., Green, M., Gustafsson, R., Haas, F., Holmqvist, N., Lindström, Å., Nilsson, L., Svensson, M., Svensson, S. & Tjernberg, M. 2012. *Fåglarna i Sverige – antal och förekomst*. SOF, Halmstad.
- Mossberg B. 1992. *Den nya nordiska floran*. Wahlström och Widstrand.
www.artportalen.se

Bilaga 1 Fältblankett för uppföljning av ostronört

Lokalnamn:	Blad av
Lokal-ID:	Delomr-ID:
Län:	Kommun:
Mittkoordinat:	Noggrannhet:
Inventerare:	Datum:

Planta (nr)	Stänglar >10 cm	Blomm- ande	Kornstorlek (i tiotal procent)	Driftmaterial	Bete/ betetryck	Exponering	Strand. vädersträck	Övrigt
.....	☐ Ja ☐ Nej % < 1 cm % 1-10 cm % 10-50 cm % >50 cm % Skaljord % Växter % Skräp	☐ Saknas ☐ Högt ☐ Lågt/måttligt (djur) (djur) (djur)	☐ Helt ☐ Delvis ☐ Skyddat
.....	☐ Ja ☐ Nej % < 1 cm % 1-10 cm % 10-50 cm % >50 cm % Skaljord % Växter % Skräp	☐ Saknas ☐ Högt ☐ Lågt/måttligt (djur) (djur) (djur)	☐ Helt ☐ Delvis ☐ Skyddat
.....	☐ Ja ☐ Nej % < 1 cm % 1-10 cm % 10-50 cm % >50 cm % Skaljord % Växter % Skräp	☐ Saknas ☐ Högt ☐ Lågt/måttligt (djur) (djur) (djur)	☐ Helt ☐ Delvis ☐ Skyddat
.....	☐ Ja ☐ Nej % < 1 cm % 1-10 cm % 10-50 cm % >50 cm % Skaljord % Växter % Skräp	☐ Saknas ☐ Högt ☐ Lågt/måttligt (djur) (djur) (djur)	☐ Helt ☐ Delvis ☐ Skyddat

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN